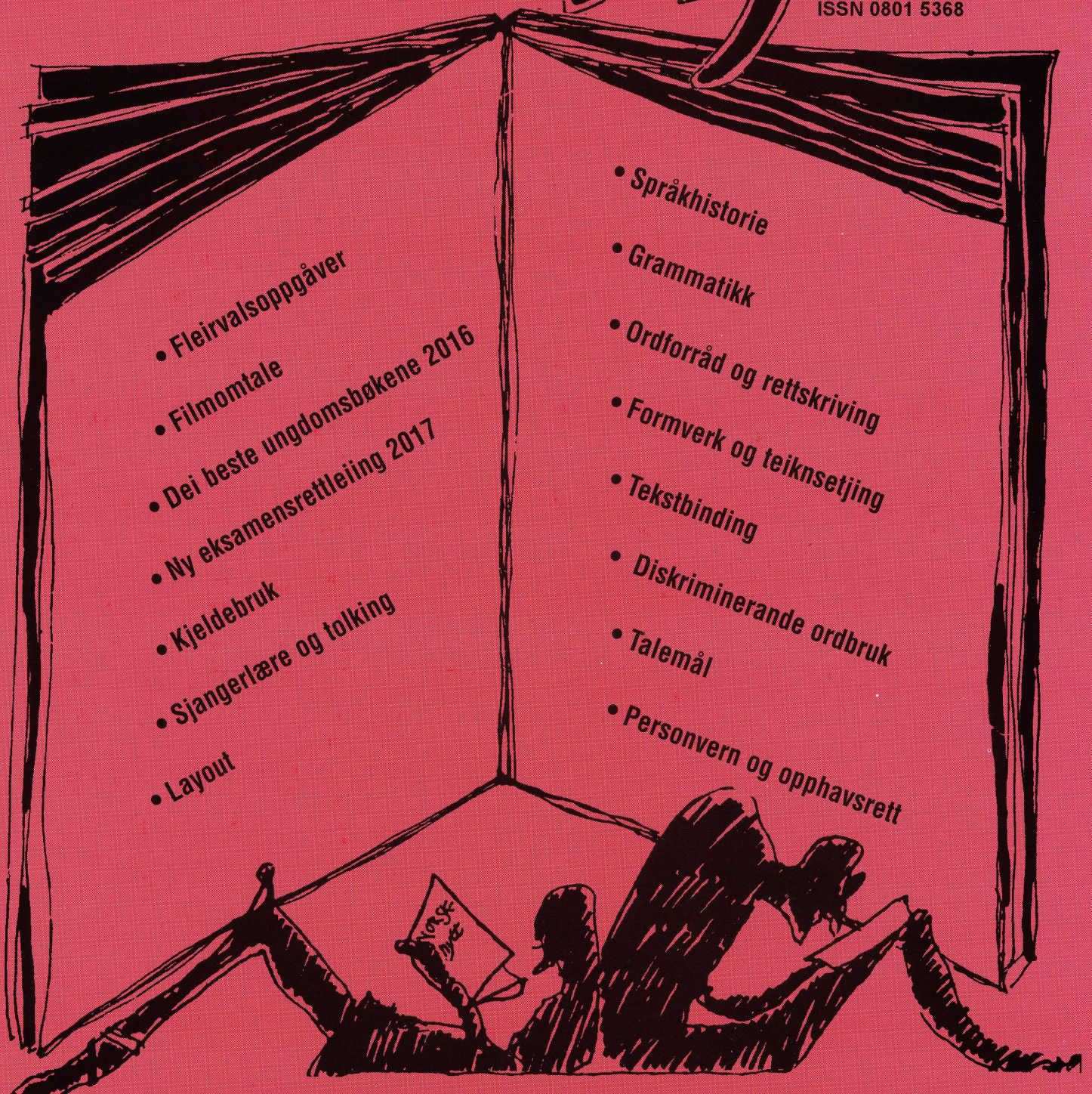

– et aktuelt læremiddel
i tidsskriftform

NORSKnytt

ISSN 0801 5368

-
- Fleirvalsoppgåver
 - Filmomtale
 - Dei beste ungdomsbøkene 2016
 - Ny eksamensrettledning 2017
 - Kjeldebruk
 - Sjangerlære og tolking
 - Layout
 - Språkhistorie
 - Grammatikk
 - Ordforråd og rettskriving
 - Formverk og teiknsetjing
 - Tekstbinding
 - Diskriminerande ordbruk
 - Talemål
 - Personvern og opphavsrett

REDAKTØR: TONJE NØRINGSET BJORDAL

Kva er Norsknytt?

Norsknytt er eit læremiddel i tidsskriftformat, særleg mynta på norsklærarar i ungdomsskulen. Eit overordna mål for tidsskriftet er å tilby lærarar kopieringsoriginalar, praktiske undervisningstips og fagleg oppdatering. Norsknytt ønsker å gi liv og variasjon til norskundervisninga.

Norsknytt blei starta opp av norsklæraren Jon Hildrum i Namsos i 1976. Nord-Trøndelag fylkeskommune finansierte i ei lengre periode utgjevinga av Norsknytt, for å sikre at tidsskriftet blei tilgjengeleg for alle ungdomsskulene i Nord-Trøndelag. Seinare har tidsskriftet spreidd seg til resten av landet.

Alle tekstane i Norsknytt er omfatta av opphavsrett, men lærarar kan fritt kopiere alt stoff som er tilrettelagt for elevar.

Sidan oppstarten har Norsknytt hatt to redaktørar. Norsklærar Jon Hildrum var redaktør frå 1976 til 2006. Norsklærar Øystein Jetne var redaktør frå 2007 til 2016. Norsklærar Tonje Nøringset Bjordal er redaktør frå 2016.

Vil du abonnere?

Eit årsabonnement (fire nummer per år) kostar 695,- kroner. Bestillinga kan sendast til:

Norsknytt
Postboks 303
7601 LEVANGER

eller:

post@norsknytt.no

Bidragstytarar i dette nummeret:

Øystein Jetne
Tonje Nøringset Bjordal

Tidlegare årgangar

Abonnentar på Norsknytt har høve til å bestille tidlegare årgangar til redusert pris. Porto og sendekostnader kjem i tillegg:

♦ Årgangane frå 1990 til 1992 kostar 50,- kroner per årgang.

♦ Årgangane frå 1993 til 2006 kostar 200,- kroner per årgang.

♦ Årgangene fra 2007 til 2015 koster 350,- kroner per årgang.

Innholdsliste for Norsknytt 4-2016

- 3 Leiar
- 4 Ny eksamensrettleiing
- 6 De beste ungdomsbøkene 2016
- 9 Filmomtale: Vildanden
- 10 Lærarrettleiing til fleirvalsoppgåver
- 12 Fleirvalsoppgåver i norsk
- 34 Fasitsider
- 36 Bakside

Fleirvalsoppgåver i norsk

I dette nummeret av *Norsknytt* utgjør fleirvalsoppgåver ein stor del. Nærmare to hundre fleirvalsoppgåver om norskfaglege tema er samla i bladet. Desse kan brukast i oppløpet til eksamen både i norsk skriftleg og norsk munnleg. Dei kan vere nyttige for elevar som sjølv likar å ha oversikt, eller sjølv sagt også som vurderingsgrunnlag for overarbeidde norsklærarar. Norsk er eit utfordrande fag å sette standpunktkarakter i, og slike konkrete fleirvalsprøver kan bidra til at læraren blir tryggare på utfallet. Oppgåvene har store skilje i vanskegrad. Nokre av oppgåvene er nok i vanskelegaste laget (til og med for dyktige norsklærarar - om det er lov å antyde!). Oppgåvene kan i tillegg gi både elevar, lærarar og foreldre eit inntrykk av kor breitt faget femnar. Til oppgåvene følgjer to sider med lærarrettleiing for dei som er i villreie.

Eksamensrettleiinga i norsk skriftleg våren 2017 er endra. Nokre nye omgrep har kome til, og dette skaper behov for stille spørsmål. Mellom anna er feltet med førsteinntrykk i vurderingsmatrisa borte. "Layout" er kanskje det omgrepet som reiser flest problemstillingar. Kva stor fridom har eigentleg elevane til sjølv å utforme teksten og oppsettet?

Dei beste ungdomsbøkene i 2016 er gjennomgått over tre sider i dette nummeret. Her er det mykje kvalitetslitteratur å tipse elevane om - på alle tre trinna! I tillegg har vi fått med ein filmomtale av den australske moderniseringa av *Vildanden* (*Norsknytt*-redaksjonen får aldri nok av dette briljante stykket).

Som alltid er vi interessert i alle former for innspel frå dyktige norsklærarar rundt omkring. Kontaktinformasjon finn du på motstående side.

Ny eksamensrettleiing våren 2017

Utdanningsdirektoratet er ute med ny rettleiing til skriftleg eksamen i norsk for 10. trinn våren 2017. Endringane er ikkje dei aller største, men her er tilført nokre nye omgrep og vektlagt litt andre område enn tidlegare. Under følgjer oversikt over vurderingsområda og noko av det som er nytt. Nokre omgrep kan vere utfordrande å vite kva ein skal legge i, som layout.

Innhald

For å oppnå karakter 5 og 6 står det i vurderingsmatrisa at teksten "møter gjennomgåande informasjonsbehovet til lesarane og har eit innhald med mykje god eller særskild god utdjuping".

Kva betyr det å oppfylle *informasjonsbehovet* til lesarane?

Kan ein få for lite informasjon?

- I ein nyheitsartikkel kan dette bety å site att med mangelfull informasjon om kva som har skjedd, kven som var involvert eller kor hendinga har funne stad.
- Ei novelle kan mangle sentral informasjon for å forstå kven til dømes karakterane i teksten er, eller innehalde frampeik som ikkje gir mening.

Sjangerkunnskap og gode evne til å disponere tekst kan gjere det lettare å vite kva som er nødvendig informasjon til ulike mottakarar, til ulik tid. Kva informasjonsbehov skrivaren skal halde seg til vil vere å finne i oppgåveteksten. Arbeid med å lese og forstå tidlegare gitte eksamensoppgåver kan vere lurt for å forstå kva informasjonsbehov ein skal innfri.

Kan ordet "informasjonsbehov" innebere at lesaren blir overinformert?

- I ei novelle kan ein feile i å ikkje overlate noko av tolkinga til lesaren.
- Dersom ein får for mykje informasjon om ei side av saka, og dette går på kostnad av noko anna slik at framstillinga blir "skeiv", kan ein kanskje seie at ein har overinformert.

Korleis skal ein vise til kjelder?

I eksamensrettleiinga ser vi ei mjukare formulering av krav til kjeldetilvising. Oppsummering av hovudmoment:

- Særleg viktig er kjeldeliste i samband med at eleven har funne eigne kjelder utover førebuingmaterialet og læreboka.
- Det vil vere naturleg å skilje mellom fagartiklar og andre sjangrar.
- Kravet om at kjeldebruk og kjeldeliste er med er framleis viktig, slik at ein kan reagere mot og slå hardt ned på plagiat.
- Prinsippet for kjeldebruk er framleis at lesaren skal kunne finne fram til informasjonen som er brukt i teksten.

Oppbygging

Kva er god tekstbinding?

Tidlegare har tekstbinding stått under området "språk og stil". For å oppnå karakteren 5 og 6 krevst det "varierte og effektiv tekstbinding". Kva er effektiv tekstbinding?

- Bruk av så få ord som mogleg for å skape presise og meningsfylte setningar og samanhengar.
- Variasjon i ordforrådet generelt – og spesielt bruk av så mange tekstbindarord som mogleg.
- Bruk av ord som får fram motsetnader og samanhengar på ein tydeleg måte.

Eksamensrettleiinga til Utdanningsdirektoratet inneheld mange gode døme på tekstbindarar

Kva er meint med ordet "layout"?

Informasjon om skriftstørrelse, linjeavstand og skrifttype er no borte frå eksamensrettleiinga. Eitt av kompetansemåla for 10. trinn seier at elevane skal kunne "utforme" eigne tekstar, og denne ferdigheita blir no testa ved skriftleg eksamen. I kommentarane til matrisa står det at sensorane i 2017 først og fremst skal vurdere om teksten er enkel å lese og enkel å orientere seg i. Fokus på layout opnar for at det kan vere formålstenleg å bruke tid på å utforme tekstane slik dei ser ut i til dømes aviser og magasin. Layouten sal bidra til at teksten er så oversiktleg og lett å orientere seg i som mogleg. Ordet "tiltalande" er også brukt i rettleiinga.

Aktuelle problemstillingar dette reiser kan vere:

- Vil det i større grad vere aktuelt å bruke bilde i eksamenssvara?
- Bør ein fokusere meir på moglegheitene innan layout? Til dømes bruk av fleire spaltar og A3-format. Kor stort spelarom vil det tekniske opne for ved eksamen? Har elevane i det heile moglegheit til å levere i andre format enn A4?
- Kan det vere ei felle at elevane endar med å bruke for mykje tid på layout?
- Har lærarar nødvendig kompetanse til å drive opplæring i layout?
- Har sensorar nødvendig kompetanse til å skilje mellom god og mindre god layout?
- Kan fokus på layout motivere nokre elevar til å bearbeide tekstane før dei leverer?
- Kan fokus på layout bidra til at digitale ferdigheiter blir løfta fram i norskfaget i endå større grad?

Førsteintrykk

Vurderingsmatrisa inneheld ikkje lenger ei rute for førsteintrykk. Likevel har vi punktet "heilskapsinntrykk" som meir eller mindre kan erstatte førsteintrykket. Dette kjem sjølvstøtt heilt an på når sensor eller den som vurderer teksten ser heilskapen. Les han/ho gjennom teksten først og dannar seg eit inntrykk? Eller kjem heilskapsinntrykket først etter at alle underområda er kommentert? Heilskapsinntrykket er i matrisa definert som "kommunikasjon med mottakaren ut frå oppgåvene".

DE BESTE BØKENE FRA 2016

Hvilke godbiter slapp de norske forlagene fra seg i 2016? Norsknytt-redaksjonen har lest en rekke ungdomsbøker – og i tillegg saumfart anbefalinger fra bibliotekarer, bokanmeldere og litteraturjuryer. Bøkene som er omtalt på denne siden, kan passe ekstra godt for de yngste leserne på ungdomstrinnet.

Tore Aurstad: *Fangarmer*

Dramatikk og fantastiske hendelser er ingen mangelvare i *Fangarmer*. Handlingen starter i Oslo, der Amund Nordfjord og søsteren vikler seg inn i en historie med et havmonster fra den andre siden av kloden. Skrekkfortellingen er relativt lettlest og fungerer svært godt. Det er et morsomt poeng at polfareren Roald Amundsen skrives inn som en sentral figur i handlingen. Oppfinnsomt av forfatteren er det også å dikte videre på skrekkfantasiene til H.P. Lovecraft og hans historier om «Chtulhu».

Sverre Henmo: *Det er bare kjærlighet*

Hovedpersonen i denne boka er Jonathan, som nettopp er begynt på ungdomsskolen. Han er mer enn de fleste preget av omgivelsene. Jonathan og bestevennen er kjærester med et venninnepar, men Jonathan har latt seg lokke først og fremst for å hjelpe bestevennen. Forviklinger og tabber oppstår, og ingenting blir bedre av at Jonathan har en storebror som ofte stikker kjepper i hjulene. Av Norsknytt's anbefalte ungdomsbøker fra 2016 er det bare denne som er kommet ut også som lydbok.

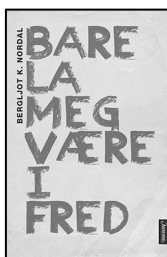
Levi Henriksen: *Så lenge himmelen er over jorda*

Ruben er 16 år. Han har hjernesvulst og ikke lang tid igjen å leve. Utgangspunktet er med andre ord ganske trist, men Ruben konsentrerer seg om det han selv kan gjøre noe med, og det er å leve og oppleve mest mulig. Ruben drømmer om jenter, om bilkjøring og om utenlandsturer – og han når mange av de målene som han setter seg. Boka dreier seg om kjærlighet og død og er god litteratur på flere plan. Leseren blir ikke bare underholdt, men blir også klokere på menneskesinnet. Språket er lett tilgjengelig.

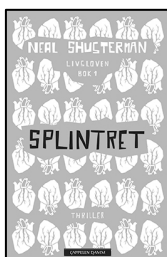
Tom Kristensen: *Jakten*

Bestevenninnen til Live tar sitt eget liv, men først når Live finner dagboka hennes, forstår hun hvorfor. Bestevenninnen er blitt lurt til å sende nakenbilder av seg selv til en person med falsk profil på Facebook. Sammen med vennen Eric forsøker Live å nøste opp i hva som har hendt, og det to oppdager og forstår mer av og mer av de skremmende sidene ved sosiale medier. Overgriperen viser seg som en farlig motstander: Live og Eric opplever bakvasking, utpressing og fysiske trusler fra en motorsykelgjeng.

Bergljot Nordal: *Bare la meg være i fred*

Denne ungdomsromanen skildrer klassisk mobbing, både krenkende ordbruk og bruk av vold. Hovedpersonen Max har opplevd mye vondt på barneskolen. Foreldrene bestemmer seg for å flytte for at Max skal få en helt ny start på den nye ungdomsskolen, men utryggheten slipper ikke taket. Max vil ligge lavt i terrenget, men opplever at foreldrene er veldig aktive – og altfor aktive – for å skaffe Max et nettverk av nære venner. Boka virker realistisk og er lett å leve seg inn i.

Neil Shusterman: *Splintret*

Fantasy-romanen *Splintret* er den første i en serie på fire bøker om USA en gang i framtiden. Etter en opprivende abortstrid er innbyggerne blitt enige om at kroppene til barn og voksne er ukrenkelige, mens ungdomskropper i visse tilfeller kan deles opp og fortsette å leve i andre kropper. De tre hovedpersonene – Conner, Risa og Lev – har alle skjønnet at de skal sendes til «defragmentering», så de legger ut på flukt. Romanen gir leseren mye å tenke på, for eksempel når det gjelder abort, organdonasjon, liv og sjel.

DE BESTE BØKENE FRA 2016

Hvilke godbiter slapp de norske forlagene fra seg i 2016? Norsknytt-redaksjonen har lest en rekke ungdomsbøker – og i tillegg saumfart anbefalinger fra bibliotekarer, bokanmeldere og litteraturjuryer. Bøkene som er omtalt på denne siden, kan passe for elever på både åttende, niende og tiende trinn.

Ryan Graudin: *Byen bak murene*

Byen bak murene har tre regler: Løp fort. Stol ikke på noen. Bær alltid med deg en kniv. Miljøet som blir beskrevet i boka, er ganske rått – og er sterkt inspirert av en bydel som faktisk fantes i Hong Kong for noen tiår siden. De tre hovedpersonene Dai, Jin og Mei Yee er alle tenåringer, og de takler livet på hver sin måte. Jin og Mei Yee er søsken, men kontakten mellom dem er brutt, og Mei Yee er blitt solgt til et bordell. For leseren er det lett leve seg inn i handlingen, men boka er ikke for sarte sjeler.

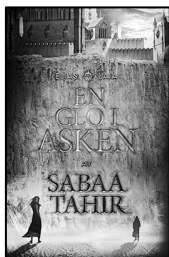
Anders Kvammen: *Ungdomsskolen*

Hvorfor vant tegneserien *Ungdomsskolen* Brageprisen for beste barne- og ungdomsbok i 2016? Juryen begrunnet tildelingen slik: «Anders Kvammen debutterer med en ungdomsskildring av de de sjeldne. Den er satt til tidlig nittital, men føles tidløs, troverdig og gjenkjennelig. Med enkle virkemidler formidler Kvamme et vell av følelser.» Hovedpersonen Aksel har begynt på en helt ny ungdomsskole. Hjemme har han god støtte, men på skolen strever han med sinne og må takle både plageånder og en skolepsykolog.

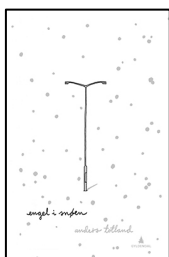
Monika Steinholm: *Nærmere kommer vi ikke*

Jens er 17 år og har nettopp forstått at han er homofil. I sommerferien er han på Senja i Troms der han møter Edor, en gutt som har et temmelig hett sexliv med Beate, men fort er det Jens og Edor som blir et par. I 2016 utkom også en annen ungdomsbok med homofili som tema: *Simon og homo sapiens-agendaen*. Hovedpersonen her er 17 år gamle Simon, som har en anonym nettpat gående med en medelev på skolen. Boka er morsom for alle – og har en positiv grunnholdning til det å være homofil.

Sabaa Tahir: *En glo i asken*

Elias er elev ved Svarttind Militærakademi, som utdanner elitesoldater til Imperiet. Elias lærer å holde følelsene i sjakk, men han kjenner på hat mot sin egen mor, Imperiets brutale øverstkommanderende. Og han kjenner på følelser for medsoldaten Helene, og etter hvert på enda sterkere følelser for slavejenta Laia. Maktspillet i Imperiet er fascinerende, og de mange konfliktlinjene kan lede tankene både til *Game of Thrones* og til Midt-Østen.

Anders Totland: *Engel i snøen*

Det er vinter, og det snør, men ikkje alle er ute og leikar i snøen. Nokon orkar berre å stå ved vindauga og sjå på snøkrystalla som svevar gjennom verda for ei kort stund, uendeleg vakre og heilt spesielle. Nokon vil ikkje at pappa skal vite at ein har det vondt, sjølv om pappa veit at ein er sjuk, veldig sjuk. Nokon har snart bursdag. Nokon skal snart dø. Boka gir mykje å tenkje på i samband med død. «Fort lest, men sent glemt», skreiv Dagbladets bokmeldar.

Tyra Teodora Tronstad: *Mørket kommer innenfra*

En norsk by er rammet av krig. Byen er delt inn i en nordlig og en sørlig sone. I den nordlige sonen dominerer velorganiserte militærstyrker. I den sørlige delen er det mer lovløse tilstander, med ungdomsgjenger som har vent seg til å bruke vold. Innbyggerne strever med å skille de gode fra de onde, for overtramp skjer på begge sider. Linnea og Max er ungdommer fra hver sin side av byen, men de finner hverandre, selv om familiene deres kjemper på ulike sider av krigen. Boka er godt skrevet og gir mye å tenke på.

DE BESTE BØKENE FRA 2016

Hvilke godbiter slapp de norske forlagene fra seg i 2016? Norsknytt-redaksjonen har lest en rekke ungdomsbøker – og i tillegg saumfart anbefalinger fra bibliotekarer, bokanmeldere og litteraturjuryer. Bøkene som er omtalt på denne siden, kan passe ekstra godt for de eldste leserne på ungdomstrinnet.

Jan Ove Ekeberg: *Den siste vikingkongen*

Harald Hardråde var en av de største vikingkongene, og livet hans var eventyrlig. I *Krigens læregutt* møter leseren Harald som ungdom på hjemgården Stein på Ringerike. Dit kommer Haralds halvbror, kong Olav, som forteller at Harald må flykte for å unngå å bli drept av kongens fiender. Oldingen Rane følger Harald og lærer ham mye av det han trenger å vite som viking. Boka ender med slaget på Stiklestad i 1030, og flere bøker er på vei. Den kritikerroste boka er markedsført som voksenbok, men er ganske lettlest.

Ida Jackson: *Danielle*

Hovedpersonen i denne røffe og prisbelønte ungdomsboka er den 16 år gamle Danielle. Hun har vært sammen med den seks år eldre kjæresten sin i tre år, men livet har ikke vært noen dans på roser. Faren er ukjent, mens den rusavhengige moren arbeider i pornobransjen. Ingen tar seg ordentlig av Danielle. Hjemmefra får hun verken grenser eller kjærlighet. Noe av språkbruken kan virke rå og vulgær, men ungdomsromanen har også morsomme sider – og spenning knyttet til svikerstempelet som hun pådrar seg.

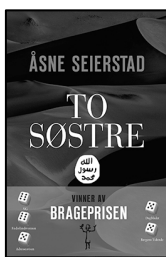
Asbjørn Rydland: *Galderstjerna*

Etter ein serie mystiske hendinger vaknar hovudpersonen Eirik opp etter eit overfall. På brystkassa har han ei tatovering han ikkje kan hugse å ha fått. Spora fører til dataspelet *Reborn*, og saman med vennene Khalid og Maria blir han rota inn i hendinger som involverer parallelle dimensjonar, teknologi, vikingar og norrøne gudar som ikkje likar at tenåringer blandar seg inn i sakene deira. *Galderstjerna* er ei spennande og actionfylt historie for både ungdom og vaksne. Rydland skriv som vanleg godt – og på nynorsk.

Jessica Schiefauer: *Når hundene kommer*

Ester og Isak opplever den første kjærligheten, men det som begynner som noe fint, utvikler seg til noe usunt. Ikke minst er det Isaks lillebror Anton som skaper vanskelige situasjoner, for lillebroren får venner i et nynazistisk miljø og gjør dårlige valg. Når glefsende hunder opptre i flokk, er det vanskelig å stå imot ... Et dødsfall er med på å drive handlingen framover. Jessica Schiefauer er en av de mest populære ungdomsbokforfatterne i Sverige. *Når hundene kommer* vant den svenske August-prisen i 2015.

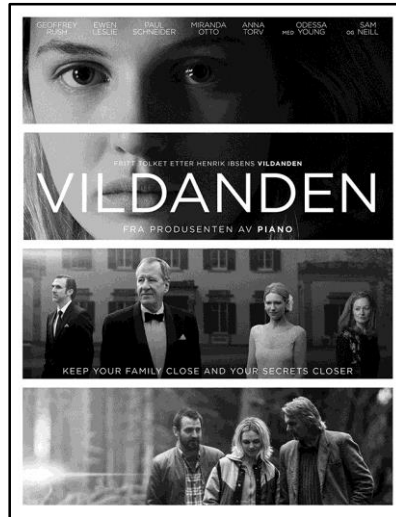
Åsne Seierstad: *To søstre*

Beretningen om to tenåringssøstre fra Bærum som dro til Syria for å kjempe for IS, er sann. Den prisbelønte journalisten Åsne Seierstad har nøstet opp søstrenes historie for å finne ut hvordan to norske skoleelever kan finne på å reise fra et trygt land til et av verdens aller verste krigsområder. Boka fikk Brageprisen for beste sakprosabok i 2016. Selv om den er lansert som voksenbok, er den skrevet på en enkel måte og har innhold som kan oppleves som gjenkjennelig og tankevekkende for ungdomsskoleelever.

Nicola Yoon: *Verden er en boble*

Madeline bor alene sammen med moren sin, etter at broren og faren døde i en trafikkulykke. Sorgen er ikke det eneste som har rammet Madeline. Hun er også bærer en svært sjelden sykdom som gjør at hun ikke må utsettes for bakterier eller virus av noe slag. Madeline lever alene og ingen får besøke henne: Hun lever rett og slett i en boble og mottar undervisning via Skype. Men når en ny familie flytter inn i nabohuset, får hun følelser for nabogutten Oliver, som lar henne oppdage mer av verdenen utenfor bobla.

Australsk spillefilmversjon av Vildanden

Australieren Simon Stone har laget en moderne og vellykket spillefilm på bakgrunn av Henrik Ibsens klassiske samtidsdrama. Grunnhistorien likner mye på den vi finner i originalen, men elever som får i oppgave å sammenlikne Stones film og Ibsens drama, får mye å snakke om.

Endelig er den engelskspråklige filmen «The Daughter» tilgjengelig som DVD med norsk tekst. Filmen egner seg ypperlig for skoleklasser som allerede har arbeidet med Ibsens drama. Ved å se filmen vil elevene kunne sammenlikne to framstillingsmåter og to versjoner av samme historie, og de vil kunne få en dypere forståelse av karakterene og tematikken i Vildanden.

En rikere Hedvig-rolle

Sammenliknet med Ibsens originalversjon er det bar Hedvig som har fått beholde navnet sitt. I filmen kan Hedvig være 15 eller 16 år, altså på samme alder som våre tiendeklassinger. Hun er skoleflink og har innledet et forhold til en kjekk gutt, men skiller seg litt ut fra medelevene ved at hun har lett farget hår og framstår som litt kunstnerisk.

Hedvigs forhold til guttevennen ender brått. På grunn av arbeidsledighet i det avsidesliggende området må han flytte. Først da Hedvig sitter på skolebussen og ser flyttelasset på eiendommen hans, skjønner hun hva som er i ferd med å skje. Slik blir fraflytting også et tema i filmen. Tapet av kjæresten blir enda et tap som kan forklare at Hedvig drives til en desperat handling mot slutten av filmen, men hun dør ikke.

I filmen er Hedvigs mor vikarlærer. Rett etter at Hedvig har funnet ut av forhistorien sin, får Hedvig sin egen mor som vikar. Scenen som da utspiller seg, er ikke hyggelig, men kan sikkert skape engasjement hos norske elever som får se filmen. Vond å se på er også scenen der Hedvig

blir avvist av sin egen far, denne gangen på en parkeringsplass uten andre tilskuere.

Sammensmelting av Gregers og Dr. Relling

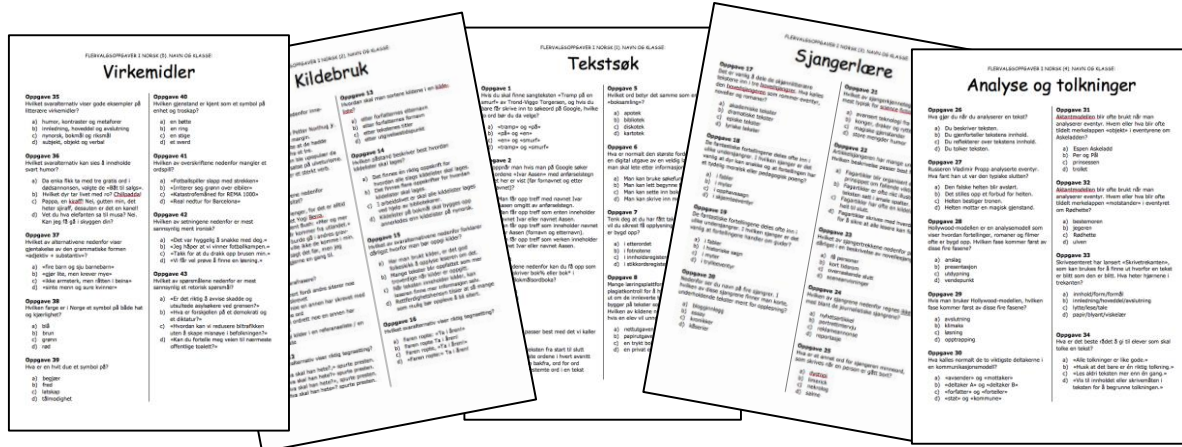
Filmen kan kanskje oppfattes som langsam av actionglade tiendeklassinger, men skuespillerprestasjonene er sterke. Det gjelder også for Christian, som er en sammensmelting av rollene til Gregers og Dr. Relling. Christian opplever et samlivsbrudd, oppsøker alkoholen og avslører de hemmelighetene han kanskje burde ha holdt for seg selv. For elevene vil handlingene til Christian kunne virke mer rasjonelle enn dem de møter i Ibsens stykke.

Samlivsbrudd som tema er enda tydeligere til stede i filmen enn i Ibsens drama. Både Hedvig og Christian opplever slike brudd, og også «gamle Ekdal» forteller om vanskelige tider med kvinnen han til slutt giftet seg med. Tematikken er ikke mindre aktuell i dag, og for elevene kan det være ålreit å diskutere grunner til at mennesker går fra hverandre.

Gode Ibsen-adaptasjoner

Flere regissører har gjort Ibsen-stykker om til film. I 1975 forvandlet Steven Spielberg «En folkefiende» til «Haisommer», mens Erik Skjoldbjærge versjon kom i 2005. Riktig brukt kan de nye Ibsen-filmene gi gode norsktimer.

Simon Stone:
«The Daughter»/«Vildanden» (94 minutter)
Veiledende pris: 159,- kroner

Hva er vettug bruk av flervalgsoppgaver i norskfaget?

Dette nummeret inneholder en serie flervalgsoppgaver knyttet til begreper og elementer i kompetansemålene for 10. trinn. Hvordan kan slike oppgaver forsvare en plass i norsktimene?

De nasjonale prøvene i lesing, regning og engelsk bygger i stor grad på flervalgsoppgaver, og oppgavetypen er også å finne i eksamenssett for den videregående skolen. Oppgavetypen er ikke egnet for å måle alle sidene av elevenes fagkompetanse, men noe kan måles, og alle elevene måles etter samme fasit. Dermed kan en flervalgsprøve oppfattes som rettferdig av mange elever, og resultatene fra prøven kan være et nyttig supplement til andre vurderingssituasjoner.

Et poeng i seg selv er at en flervalgsprøve kan måle bredt i den forstand at oppgavene kan knytte seg til mange kompetansemål. På den måten kan vurderingsarbeidet bli mer gjennomførbart for overarbeidede norsklærere. Men igjen er spørsmålet: Hva er det egentlig man måler når man avviker en flervalgsprøve?

Skriftlig eller muntlig kompetanse?

I utgangspunktet måler ikke flervalgsoppgavene i Norsknytt noen muntlig kompetanse. Elevene leser oppgavene, og de krysser av på et ark. Hvis opplæringen først og fremst har foregått ved at elevene leser i læreboka, er det vanskelig å begrunne noe annet enn at flervalgsprøven bør telle inn på en skriftlig karakter – hvis flervalgsoppgavene i det hele tatt skal være en del av vurderingsgrunnlaget.

Hadde oppgavene vært i en digital plattform der elevene hadde blitt servert lydklipp og filmklipp, kunne muntlige kompetansemål kommet i spill. Også hvis mye av opplæringen har foregått gjennom muntlige aktiviteter, kunne man som

lærer ha valgt å si at elevenes svar på flervalgsoppgavene er et uttrykk for lyttekompetanse og fagkunnskap. Selv om såkalt muntlig-skriftlige prøver var et fyord i flere år, har Utdanningsdirektoratet åpnet for at språklærere kan skaffe seg karaktergrunnlag til muntligkarakterer gjennom skriftlige prøver.

Flervalgsoppgave som parprøve

Enda et muntlig element kan tilføres ved at elevene gjennomfører flervalgsprøven som en parprøve. Da kommuniserer elevene muntlig med hverandre gjennom hele prøven: De diskuterer hvilke svaralternativer som er mye og lite sannsynlige – og i beste fall lærere elevene en god del av hverandre. For å unngå at elevene lytter til naboparet kan læreren spille musikk med litt volum i klasserommet og på den måten sette opp «lydvegger» mellom elevparene.

Par med om lag like flinke elever fungerer ofte best. Leverer elevene et ark med besvarte flervalgsoppgaver først, får læreren resultater som kan brukes ved parsammensetningen – uten at elevene vil oppfatte sammensetningen som veldig urettferdig.

Dramatisering av flervalgsoppgaver

Mange av de beste flervalgsoppgaver gir elevene noe å gruble på. For å svare riktig må elevene koble gammel kunnskap med ny kunnskap, tolke og sammenholde opplysninger, og vurdere hvilke alternativer som virker mest rimelige. De tankene som elevene gjør seg før de velger et svaralternativ, kan være nyttige å få fram i

klasserommet, så kanskje kan elevene to og to dramatisere parprøven for resten av klassen? Da kan elevene virkelig demonstrere hvor flinke de er til å reflektere! For hver oppgave og for hvert svaralternativ kan elevene trekke inn fagkunnskaper, assosiasjoner og tankerekker. Best av alt: Elevene kan lett bytte på hvem som spiller «ekspert» og hvem som eventuelt har en mer spørrende rolle og legger fram feiloppfatninger som makkeren kan korrigere.

Mulige skriveoppgaver

Naturligvis er det heller ingenting i veien for at elevene skriver tekster om flervalgsoppgavene:

- Elevene kan lage en *beskrivende* tekst om hvordan arket med flervalgsoppgaver ser ut. Mottakeren kan være en elev på en annen skole som ikke har kjennskap til flervalgsoppgaver.
- Elevene kan lage en *argumenterende* tekst om hvorvidt flervalgsoppgavene måler elvenes norskfaglige kompetanse på en god måte. Eventuelt kan elevene synse noe om en mulig karakterskala (full pott gir høyeste karakter, én feil gir nest høyeste karakter, osv.)
- Elevene kan lage en *reflekterende* tekst knyttet til den flervalgsoppgaven på et ark som de mener gir størst grunnlag for refleksjon.
- Elevene kan skrive en *kreativ* tekst om flervalgsprøven. For eksempel kan de se for seg hva prøvesnekreren har tenkt ved utformingen av oppgavene, eller skildre den gleden eller frustrasjonen som elevene opplever mens de gjennomfører flervalgsprøven.

ABCD-kort

Ved felles gjennomgang av flervalgsoppgaver i klasserommet er det interessant å få fram hvordan elevene har tenkt. Også i norskfaget kan det være verdifullt å få fram feiloppfatninger for å kunne korrigere dem på en god måte. Hvis oppgavene ikke blir gjennomgått i etterkant, vil jo læringsverdien være temmelig liten for mange av elevene.

Mange lærere har brukt knepet med å la elevene gå til hvert sitt hjørne av klasserommet

for å markere et synspunkt fysisk. Etter at elevene har flyttet på seg, kan læreren be dem begrunne hvorfor de har valgt å plassere seg i dette hjørnet.

Når utgangspunktet er flervalgsoppgaver med ett riktig svar og tre gale, blir hjørnemetoden fort lite hensiktsmessig, men i et klasserom der elevene er trygge på hverandre og trygge på at det er lov å gjøre feil, kan det fungere godt å bruke ABCD-kort. ABCD-kort er et knippe med fire kort, gjerne laminerte og gjerne i ulike farger, som elevene kan rekke i været for å markere svar på flervalgsoppgaver eller spørsmål med flere svaralternativer. Venter læreren med å gi riktig svar, kan elevene få begrunne valgene sine, og læreren kan forklare hvorfor svaret eventuelt er feil, på den måten kan klassen få ryddet av veien de feiloppfatningene som det er så viktig å bli kvitt.

Kobling til kompetansemål

Flervalgsoppgavene i dette nummeret av Norsknytt er tydelig koblet til kompetansemålene i norsk for 10. trinn, enten til hovedområdet «Skriftlig kommunikasjon» eller til hovedområdet «Språk, litteratur og kultur». Overskriften på hvert oppgaveark inneholder et stikkord hentet fra kompetansemålene.

Også i neste nummer av vil bringe flervalgsoppgaver, slik at enda flere kompetansemål blir dekt.

Her kommer ingen klare anbefalinger om når flervalgsoppgavene bør brukes. Oppgavene kan brukes i oppstarten av et læringsløp for å fremme motivasjon og interesse – og for at læreren skal få et bilde av hvor elevene ligger. Oppgavene kan også brukes som en form for sluttvurdering eller som grunnlag for egenvurdering. Kanskje kan det også være en idé å varsle elevene om at oppgavearkene kan brukes flere ganger, slik at elevene motiveres til å arbeide grundigere med oppgavene og bry seg enda mer om hva som er riktig svar og hvorfor?

Helt sikkert kan flervalgsoppgavene også brukes som hyggelig underholdning på slutten av skoleåret, med en baktanke hos læreren om at oppgavene kan fungere som nyttig repetisjon av tidligere innlært stoff.

Tekstsøk

Oppgave 1

Hvis du skal finne sangteksten «Tramp på en smurf» av Trond-Viggo Torgersen, og hvis du bare får skrive inn to søkeord på Google, hvilke to ord bør du da velge?

- a) «tramp» og «på»
- b) «på» og «en»
- c) «en» og «smurf»
- d) «tramp» og «smurf»

Oppgave 2

Hva oppnår man hvis man på Google søker etter ordene «Ivar Aasen» med anførselstegn slik det her er vist (før fornavnet og etter etternavnet)?

- a) Man får opp treff med navnet Ivar Aasen omgitt av anførselstegn.
- b) Man får opp treff som enten inneholder navnet Ivar eller navnet Aasen.
- c) Man får opp treff som inneholder navnet Ivar Aasen (fornavn og etternavn).
- d) Man får opp treff som verken inneholder navnet Ivar eller navnet Aasen.

Oppgave 3

Hvilket av ordene nedenfor kan du få opp som treff hvis du skriver bok% eller bok* i søkefeltet til Bokmålsordboka?

- a) abc-bok
- b) beinkrok
- c) bokbind
- d) bøker

Oppgave 4

Hvilken lese måte passer best med det vi kaller skumlesing?

- a) å lese hele teksten fra start til slutt
- b) å lese de første ordene i hvert avsnitt
- c) å lese teksten bakfra, ord for ord
- d) å lete etter bestemte ord i en tekst

Oppgave 5

Hvilket ord betyr det samme som en «boksamling»?

- a) apotek
- b) bibliotek
- c) diskotek
- d) kartotek

Oppgave 6

Hva er normalt den største fordelene ved å ha en digital utgave av en veldig lang tekst når man skal lete etter informasjon i teksten?

- a) Man kan bruke søkefunksjonen.
- b) Man kan lett begynne forfra.
- c) Man kan sette inn bokmerker.
- d) Man kan skrive inn merknader.

Oppgave 7

Tenk deg at du har fått tak i en lærebok. Hvor vil du sikrest få opplysninger om hvordan boka er bygd opp?

- a) i etterordet
- b) i fotnotene
- c) i innholdsregisteret
- d) i stikkordsregisteret

Oppgave 8

Mange læringsplattformer har en egen plagiatkontroll for å hjelpe lærere med å finne ut om de innleverte tekstene i for stor grad bygger på tekster som andre har skrevet. Hvilken av kildene nedenfor er farligst å bruke hvis en elev vil unngå å bli tatt for plagiat?

- a) nettutgaven av Dagbladet
- b) papirutgaven av Dagbladet
- c) en trykt bok
- d) en privat e-postmelding

Kildebruk

Oppgave 9

Hvilket av svaralternativene nedenfor inneholder et direkte sitat?

- a) «Barneskirenn!» ropte Petter Northug jr. da han vant med klar margin.
- b) Brannmennene fortalte at de hadde reddet to tyver ned fra et tre.
- c) Senterpartipolitikeren ble upopulær da hun sa at hun ville satse på ulveturisme.
- d) Verbet «å skrive» er et sterkt verb.

Oppgave 10

Hvilket av svaralternativene nedenfor inneholder et indirekte sitat?

- a) «Ingen går der lenger, for det er alltid fullt der», hevdet Yogi Berra.
- b) Dette sa president Bush: «Mer og mer av importen vår kommer fra utlandet.»
- c) Han sa at jeg burde gå i andres gravferder, ellers ville ikke de komme i min.
- d) Jeg har ikke sagt det før, men jeg gjentar det gjerne en gang til.

Oppgave 11

Hva vil det si å parafrasere?

- a) å bli frustrert fordi andre siterer noe man har skrevet
- b) å gjengi noe en annen har skrevet med sine egne ord
- c) å gjengi ordrett noe en annen har skrevet
- d) å oppgi kilder i en referanseliste / en kildeliste

Oppgave 12

Hvilket svaralternativ viser riktig tegnsetting?

- a) «Hva skal han hete?», spurte presten.
- b) «Hva skal han hete?» spurte presten.
- c) «Hva skal han hete?», spurte presten.
- d) «Hva skal han hete»? spurte presten.

Oppgave 13

Hvordan skal man sortere kildene i en kilde-
liste?

- a) etter forfatterens etternavn
- b) etter forfatterens fornavn
- c) etter tekstenes titler
- d) etter utgivelsestidspunkt

Oppgave 14

Hvilken påstand beskriver best hvordan
kildelister skal lages?

- a) Det finnes én riktig oppskrift for hvordan alle slags kildelister skal lages.
- b) Det finnes flere oppskrifter for hvordan kildelister skal lages.
- c) I arbeidslivet er skal alle kildelister lages ved hjelp av bibliotekarer.
- d) Kildelister på bokmål skal bygges opp annerledes enn kildelister på nynorsk.

Oppgave 15

Hvilket av svaralternativene nedenfor forklarer
dårligst hvorfor man bør oppgi kilder?

- a) Har man brukt kilder, er det god folkeskikk å opplyse leseren om det.
- b) Mange tekster blir oppfattet som mer troverdige når kilder er oppgitt.
- c) Når teksten inneholder kilder, kan leseren finne mer informasjon selv.
- d) Rettferdighetshensyn tilsier at så mange som mulig bør oppleve å bli sitert.

Oppgave 16

Hvilket svaralternativ viser riktig tegnsetting?

- a) Faren ropte: «Ta i åren!»
- b) Faren ropte Ta i åren!
- c) Faren ropte, «Ta i åren!»
- d) «Faren ropte:» Ta i åren!

Sjangerlære

Oppgave 17

Det er vanlig å dele de skjønnlitterære tekstene inn i tre hovedsjangrer. Hva kalles den hovedsjangeren som rommer eventyr, noveller og romaner?

- a) akademiske tekster
- b) dramatiske tekster
- c) episke tekster
- d) lyriske tekster

Oppgave 18

De fantastiske fortellingene deles ofte inn i ulike undersjangrer. I hvilken sjanger er det vanlig at dyr kan snakke og at fortellingen har et tydelig moralsk eller pedagogisk poeng?

- a) i fabler
- b) i myter
- c) i opphavssagn
- d) i skjemteeventyr

Oppgave 19

De fantastiske fortellingene deles ofte inn i ulike undersjangrer. I hvilken sjanger er det vanlig at fortellingene handler om guder?

- a) i fabler
- b) i historiske sagn
- c) i myter
- d) i trylleeventyr

Oppgave 20

Nedenfor ser du navn på fire sjangrer. I hvilken av disse sjangrene finner man korte, underholdende tekster ment for opplesning?

- a) blogginnlegg
- b) essay
- c) kronikker
- d) kåserier

Oppgave 21

Hvilket av sjangerkjennetegnene nedenfor er mest typisk for science fiction-fortellinger?

- a) avansert teknologi fra framtiden
- b) konger, draker og ryttere
- c) magiske gjenstander
- d) store mengder humor

Oppgave 22

Artikkelsjangeren har mange undersjangrer. Hvilken beskrivelse passer best for fagartikler?

- a) Fagartikler blir organisert etter prinsippet om fallende viktighet.
- b) Fagartikler er ofte rikt illustrert med teksten satt i smale spalter.
- c) Fagartikler har ofte en kildeliste plassert helt til slutt.
- d) Fagartikler skrives med hverdagslige ord for å sikre at alle lesere kan forstå.

Oppgave 23

Hvilket av sjangertrekkene nedenfor passer dårligst i en beskrivelse av novellesjangeren?

- a) få personer
- b) kort tidsrom
- c) overraskende slutt
- d) sceneanvisninger

Oppgave 24

Hvilken av sjangrene nedenfor regnes ikke med blant de journalistiske sjangrene?

- a) nyhetsartikkel
- b) portrettintervju
- c) reklameannonse
- d) reportasje

Oppgave 25

Hva er et annet ord for sjangeren minneord, som skrives når en person er gått bort?

- a) dystopi
- b) limerick
- c) nekrolog
- d) salme

Analyse og tolkninger

Oppgave 26

Hva gjør du når du analyserer en tekst?

- a) Du beskriver teksten.
- b) Du gjenforteller tekstens innhold.
- c) Du reflekterer over tekstens innhold.
- d) Du tolker teksten.

Oppgave 27

Russeren Vladimir Propp analyserte eventyr. Hva fant han ut var den typiske slutten?

- a) Den falske helten blir avslørt.
- b) Det stilles opp et forbud for helten.
- c) Helten bestiger tronen.
- d) Helten mottar en magisk gjenstand.

Oppgave 28

Hollywood-modellen er en analysemodell som viser hvordan fortellinger, romaner og filmer ofte er bygd opp. Hvilken fase kommer først av disse fire fasene?

- a) anslag
- b) presentasjon
- c) utdypning
- d) vendepunkt

Oppgave 29

Hvis man bruker Hollywood-modellen, hvilken fase kommer først av disse fire fasene?

- a) avslutning
- b) klimaks
- c) løsning
- d) opptrapping

Oppgave 30

Hva kalles normalt de to viktigste deltakerne i en kommunikasjonsmodell?

- a) «avsender» og «mottaker»
- b) «deltaker A» og «deltaker B»
- c) «forfatter» og «forteller»
- d) «stat» og «kommune»

Oppgave 31

Aktantmodellen blir ofte brukt når man analyserer eventyr. Hvem eller hva blir ofte tildelt merkelappen «objekt» i eventyrene om Askeladden?

- a) Espen Askeladd
- b) Per og Pål
- c) prinsessen
- d) trollet

Oppgave 32

Aktantmodellen blir ofte brukt når man analyserer eventyr. Hvem eller hva blir ofte tildelt merkelappen «motstander» i eventyret om Rødhette?

- a) bestemoren
- b) jegeren
- c) Rødhette
- d) ulven

Oppgave 33

Skrivesenteret har lansert «Skrivetrekanen», som kan brukes for å finne ut hvorfor en tekst er blitt som den er blitt. Hva heter hjørnene i trekanen?

- a) innhold/form/formål
- b) innledning/hoveddel/avslutning
- c) lytte/lese/tale
- d) papir/blyant/viskelær

Oppgave 34

Hva er det beste rådet å gi til elever som skal tolke en tekst?

- a) «Alle tolkninger er like gode.»
- b) «Husk at det bare er én riktig tolkning.»
- c) «Les aldri teksten mer enn én gang.»
- d) «Vis til innholdet eller skrivemåten i teksten for å begrunne tolkningen.»

Virkemidler

Oppgave 35

Hvilket svaralternativ viser gode eksempler på litterære virkemidler?

- a) humor, kontraster og metaforer
- b) innledning, hoveddel og avslutning
- c) nynorsk, bokmål og riksmål
- d) subjekt, objekt og verbal

Oppgave 36

Hvilket svaralternativ kan sies å inneholde svart humor?

- a) Da enka fikk ta med tre gratis ord i dødsannonсен, valgte de «Båt til salgs».
- b) Hvilket dyr tar livet med ro? Chillpadda!
- c) Pappa, en kiraff! Nei, gutten min, det heter sjiraff, dessuten er det en kanel!
- d) Vet du hva elefanten sa til musa? Nei. Kan jeg få gå i skyggen din?

Oppgave 37

Hvilket av alternativene nedenfor viser gjentakelse av den grammatiske formen «adjektiv + substantiv»?

- a) «fire barn og sju barnebarn»
- b) «gjør lite, men krever mye»
- c) «ikke armsterk, men råtten i beina»
- d) «sinte menn og sure kvinner»

Oppgave 38

Hvilken farge er i Norge et symbol på både hat og kjærlighet?

- a) blå
- b) brun
- c) grønn
- d) rød

Oppgave 39

Hva er en hvit due et symbol på?

- a) begjær
- b) fred
- c) latskap
- d) tålmodighet

Oppgave 40

Hvilken gjenstand er kjent som et symbol på enhet og troskap?

- a) en bølge
- b) en ring
- c) en stige
- d) et sverd

Oppgave 41

Hvilken av overskriftene nedenfor mangler et ordspill?

- a) «Fotballspiller slapp med strekken»
- b) «Irriterer seg grønn over elbiler»
- c) «Katastrofemåned for REMA 1000»
- d) «Real nedtur for Barcelona»

Oppgave 42

Hvilken av setningene nedenfor er mest sannsynlig ment ironisk?

- a) «Det var hyggelig å snakke med deg.»
- b) «Jeg håper at vi vinner fotballkampen.»
- c) «Takk for at du drakk opp brusen min.»
- d) «Vi får vel prøve å finne en løsning.»

Oppgave 43

Hvilket av spørsmålene nedenfor er mest sannsynlig et retorisk spørsmål?

- a) «Er det riktig å avvise skadde og utsultede asylsøkere ved grensen?»
- b) «Hva er forskjellen på et demokrati og et diktatur?»
- c) «Hvordan kan vi redusere biltrafikken uten å skape misnøye i befolkningen?»
- d) «Kan du fortelle meg veien til nærmeste offentlige toalett?»

Tekstbearbeiding

Oppgave 44

Velg den beste plassen for å sette inn følgende setning:

Industrialisering var en av disse endringene.

(1) i år 1900 var over 85 % av verdens befolkning bønder. (2) Det fantes likevel flere utviklingstrekk som fikk folk til å flytte fra bygdene til byene. (3) Denne nye formen for økonomisk virksomhet var avhengig av fabrikker som var lokalisert nær råmaterialene, energikildene og de store transportårene. (4) Disse arbeidsplassene tiltrakk seg mange arbeidere. (5) Derfor skjedde det et skifte fra rural til urban bosetting.

- a) etter ytring 1
- b) etter ytring 2
- c) etter ytring 3
- d) etter ytring 4

Oppgave 45

Hvilken setning passer best som en avslutning på avsnittet?

Mange byer strever med å møte behovet for kollektivtransport. Det er dyrt å lage nye jernbanetunneler, og over bakken er det lite plass til jernbanespor. Flere busser vil ikke nødvendigvis redusere trafikkorken. Selv om mange misliker økte billettpriser, kan dette være en løsning for å finansiere et bedre tilbud.

- a) «I gamle dager var det billigere å reise kollektivt.»
- b) «Det finnes ingen enkle løsninger på trafikkproblemene.»
- c) «Det er mange måter å redusere bilbehovet på.»
- d) «Befolkningsøkning i byene innebærer mer trafikk i bygatene.»

Oppgave 46

Hvilken av tilbakemeldingene vil sørge for at setningen blir korrekt skrevet?

Karl Johans gate 22, som ligger midt i Oslo sentrum er faktisk gateadressen til Stortinget.

- a) Sett inn en apostrof (') mellom n-en og s-en i «Johans».
- b) Fjern mellomrommet mellom «Johans» og «gate».
- c) Sett inn komma etter «sentrum».
- d) Skriv «Stortinget» med liten s.

Oppgave 47

Hvilken setning passer dårligst inn i avsnittet?

(1) Trafikken er travel i bygatene. (2) Biler, fotgjengere og syklistene må dele dem. (3) Det hender at fotgjengere krysser gaten der det passer dem, selv om det ikke er trygt. (4) Gatene er omkranset av høye bygninger. (5) Å komme seg fram i bygatene kan ofte være en utfordring.

- a) setning 2
- b) setning 3
- c) setning 4
- d) setning 5

Oppgave 48

Tre av setningene nedenfor er tvetydige og bør bearbeides for å unngå misforståelser. Hvilken av setningene er det unødvendig å bearbeide?

- a) «Jeg fikk et marsvin av onkel som luktet pyton.»
- b) «På veien gikk Per forbi en bil, som var gammel og gjennomrusten.»
- c) «Tante Kari fikk en bok av den kjente forfatteren.»
- d) «Tre av fire barn døpes i Norges hovedstad, Oslo.»

Ordforråd (1)

Oppgave 49

Hva menes med «det aktive ordforrådet»?

- a) de ordene som finnes
- b) de ordene du har hørt
- c) de ordene du forstår
- d) de ordene du bruker

Oppgave 50

Hva menes med «det passive ordforrådet»?

- a) de ordene som finnes
- b) de ordene du har hørt
- c) de ordene du forstår
- d) de ordene du bruker

Oppgave 51

Hvilket svaralternativ viser typiske nyord?

- a) influensa, junior og populær
- b) far, ild og rype
- c) sakte-tv, asylbaron og skillepinne
- d) algebra, harem og monsun

Oppgave 52

Hvilket svaralternativ viser typiske importord?

- a) pappakropp, mobilnakke og ståhjuling
- b) adjø, aperitiff og journal
- c) leik, mjød og tvil
- d) hverdagsintegrering, netthat og burkini

Oppgave 53

Hvilket svaralternativ viser typiske arveord?

- a) angripe, betale og standhaftig
- b) aldersfascist, sutringsfrihet og askefast
- c) dag, mor og sjø
- d) action, coach og offside

Oppgave 54

Hva betyr den latinske forstavelsen «post», som vi finner i «postludium» og «posthumt»?

- a) før
- b) imens
- c) etter

Oppgave 55

Hvilket svaralternativ viser et såkalt akronym, altså et initialord?

- a) «akrobat»
- b) «FN»
- c) «forbokstav»
- d) «initiativtaker»

Oppgave 56

Ordet «båt» er et underbegrep (hyponym) til ordet «framkomstmiddel», men et overbegrep (hyperonym) til ordene «yacht», «robåt» og «seilskip». De tre sistnevnte ordene kalles her sidebegreper (ekvonymer). Hvilken av påstandene nedenfor blir usann?

- a) Ordene «blodrød», «rosenrød» og «rustrød» er underbegreper til «rød».
- b) Ordene «brun», «rosa» og «oransje» er sidebegreper.
- c) Ordene «farge», «rød» og «signalrød» er sidebegreper.
- d) Ordet «farge» er et overbegrep til «rød», «blå» og «grå».

Oppgave 57

Hva kalles ord som betyr det motsatte av hverandre, for eksempel «snill» og «slem»?

- a) antonymer
- b) homonymer
- c) psvedonymer
- d) synonymer

Oppgave 58

Hvilket ord betyr det samme som «dekknavn»?

- a) homonym
- b) anonym
- c) psevdonym
- d) matronym

Ordforråd (2)

Oppgave 59

Et matronym er et avstamningsnavn som er basert på morens fornavn som første ledd, og «-sønn»/«-son»/«-sen» eller «-datter»/«-dotter» som siste ledd. Hvilket svaralternativ inneholder et matronym?

- a) Anne Sverresdotter
- b) Anne Vigdisdotter
- c) Anne Hansen
- d) Anne Frank

Oppgave 60

Hvilket av svaralternativene nedenfor inneholder et patronym (pater=far)?

- a) Harald Olavsson
- b) Harald Karisønn
- c) Harald Berg
- d) Harald Mariassen

Oppgave 61

Hva vil det si «å bite i gresset»?

- a) å innse et nederlag
- b) å prøve å sette spor
- c) å vente på bedre tider
- d) å være vegetarianer

Oppgave 62

Hva vil det si «å suge på labben»?

- a) å spare
- b) å være urenselig
- c) å flørte
- d) å mangle intelligens

Oppgave 63

Hva vil det si å «være på felgen»?

- a) å være utslitt
- b) å leve på kant med loven
- c) å kjøre fort i svingene
- d) å feriere ved sjøen

Oppgave 64

Hvilket uttrykk er synonymt med «summa summarum»?

- a) «aldri i livet»
- b) «alt i alt»
- c) «senilitet»
- d) «vapsesverm»

Oppgave 65

Paronymer er ord som er i slekt med hverandre: Kunnskap om slektskapet kan gjøre ordene lettere å forstå og lettere å skrive. Hvilke av ordparene nedenfor er ikke paronymer (beslektede ord)?

- a) «hell» og «heldig»
- b) «love» og «løfte»
- c) «seks» og «sex»
- d) «verdi» og «verdt»

Oppgave 66

Hvilket av ordparene nedenfor er ikke paronymer (beslektede ord)?

- a) «demonstrere» og «demonstrasjon»
- b) «flukt» og «flyktning»
- c) «gjemme» og «gjemmested»
- d) «hviske» og «viskelær»

Oppgave 67

Hvilket svaralternativ viser synonymer?

- a) «bror» og «søster»
- b) «nysgjerrig» og «spørrelysten»
- c) «trøtt» og «opplagt»
- d) «striskjorte» og «havrelefse»

Oppgave 68

Hva betyr den greske forstavelsen «gravi-», som vi finner i «gravitasjon» og «graviditet»?

- a) foster
- b) stein
- c) tyngde
- d) verdensrom

Formverk

Oppgave 69

Hva er et sterkt verb?

- a) et verb med dobbeltkonsonant
- b) et verb med én stavelse i preteritum
- c) et verb med vokalskifte i preteritum
- d) et verb som kan stå uten hjelpeverb

Oppgave 70

Hvilket av substantivene nedenfor mangler flertallsformer?

- a) «datamaskin»
- b) «fjert»
- c) «mel»
- d) «sommer»

Oppgave 71

På bokmål, hva slags pronomenform er «dem»?

- a) objektsform i 2. person flertall
- b) objektsform i 3. person flertall
- c) subjektsform i 2. person flertall
- d) subjektsform i 3. person flertall

Oppgave 72

På nynorsk, hva slags pronomenform er «eg»?

- a) objektsform i 1. person entall
- b) objektsform i 2. person entall
- c) subjektsform i 1. person entall
- d) subjektsform i 2. person entall

Oppgave 73

Hva kaller vi den bøyingsformen som får bøyingsendelsen «-est» på bokmål og «-ast» på nynorsk?

- a) depressiv
- b) komparativ
- c) positiv
- d) superlativ

Oppgave 74

Studer denne setningen: «Han skulle ha gått hjem.» I hvilken tid står verbet?

- a) presens futurum
- b) presens futurum perfektum
- c) preteritum futurum perfektum
- d) preteritum perfektum

Oppgave 75

Hva kjennetegner nynorskordene som har bøyingsendelsen «-ande»?

- a) De er flertallsformer av substantiv.
- b) De er objektsformer av pronomen.
- c) De er presens partisipp-former av verb.
- d) De er superlativformer av adjektiv.

Oppgave 76

Hva kjennetegner nynorskordene som har bøyingsendelsen «-are»?

- a) De er flertallsformer av substantiv.
- b) De er komparativformer av adjektiv.
- c) De er preteritumsformer av verb.
- d) De er subjektsformer av pronomen.

Oppgave 77

På nynorsk, hvilken bøyingsform av adjektivet «lite» skal brukes foran hunkjønnsord i entall?

- a) «lita»
- b) «lite»
- c) «liten»
- d) «små»

Oppgave 78

Hvilket av substantivene nedenfor er både abstrakt og utelleg?

- a) «saft»
- b) «sex»
- c) «sitron»
- d) «skandale»

Rettskrivning

Oppgave 79

Hvilket av ordene nedenfor inneholder en «stum d» når den uttales av østlendinger?

- a) «badebukse»
- b) «dato»
- c) «hund»
- d) «sverd»

Oppgave 80

Vi kan skrive «syttendemaitog» med bokstaver, men hvordan skal ordet skrives hvis vi vil bruke siffer i starten?

- a) 17demaitog
- b) 17. Maitog
- c) 17. mai-tog
- d) 17 mai tog

Oppgave 81

Hvis du slår sammen ordene «trafikk» og «konstabel», hvor mange k-er vil det sammen-satte ordet inneholde hvis du skriver det på én linje?

- a) én k
- b) to k-er
- c) tre k-er
- d) fire k-er

Oppgave 82

Hva kalles de to prikkene i stedsnavn som «Köln», «München» og «Göteborg»?

- a) cirkumfleks
- b) semikolon
- c) tilde
- d) tødler

Oppgave 83

Hvilken av feilskrivningene nedenfor er et eksempel på en særskrivingsfeil?

- a) «3D-mølle»
- b) «fotografi apparat»
- c) «karnsje»
- d) «sattelitt»

Oppgave 84

Bokmål inneholder en del «radikale former» som ligger nær nynorsk. Hvilke ord hører bare hjemme i nynorsktekster, ikke i bokmåls-tekster?

- a) «bein», «sein» og «veit»
- b) «djup», «gard» og «stein»
- c) «draum», «haust» og «straum»
- d) «mjøl» og «mjølk»

Oppgave 85

Diftonger skal ikke deles opp med bindestrek ved linjeskift. Hvilket av disse ordene kan deles opp med bindestrek på slutten av en linje?

- a) «frøys»
- b) «mais»
- c) «real»
- d) «taus»

Oppgave 86

Hvilket av ordene nedenfor er riktig skrevet?

- a) «Fotball-Norge»
- b) «fotball-Norge»
- c) «Fotball-norge»
- d) «fotballnorge»

Oppgave 87

Hvilket ord skal ha liten bokstav når det ikke står først i setningen? (De andre ordene har stor bokstav på grunn av bokstavens form!)

- a) «H-bjelke»
- b) «P-pille»
- c) «T-trøye»
- d) «V-genser»

Oppgave 88

Hva slags ord skal ha stor forbokstav på norsk?

- a) navn på hunderaser
- b) navn på ukedager
- c) navn på religiøse skrifter
- d) navn på valutaer

Tekstbinding

Oppgave 89

En temasetning forteller leseren hva som er temaet i et avsnitt. Hvilken setning fungerer som temasetning i dette avsnittet?

(1) *Norskfaget er et rikt fag.* (2) *Du kan lese sagafortellinger med grusomme hendelser.* (3) *Andre ganger kan du sammen med andre skrive de vakreste dikt.* (4) *Og er du heldig, kan du få lage kortfilmer sammen med klassekameratene dine.*

- a) setning 1
- b) setning 2
- c) setning 3
- d) setning 4

Oppgave 90

En temasetning forteller leseren hva som er temaet i et avsnitt. Hvilken setning fungerer som temasetning i dette avsnittet – og binder sammen avsnittet til en enhet?

(1) *På 1700-tallet skrev Johan Herman Wessel humoristiske dikt som «Smeden og Bageren».* (2) *Århundret etter glimtet Per Sivle til med morsomme fortellinger fra Voss.* (3) *Skal vi trekke fram en artig forfatter fra 1900-tallet, er det vrient å hoppe bukk over Kjell Aukrust.* (4) *Det er altså ingen tvil om at Norge har fostret mange folkekjære humorister gjennom århundrene.*

- a) setning 1
- b) setning 2
- c) setning 3
- d) setning 4

Oppgave 91

Artikkelforfatteren kan både i innledningen og underveis i en tekst fortelle leseren hvordan teksten er bygd opp videre. Hva kaller man denne formen for hjelp til leseren?

- a) avslutning
- b) besjeling
- c) kursivering
- d) skilting

Oppgave 92

Hvilket svaralternativ viser setningsforbindere som er godt egnet til å vise motsetninger?

- a) «etterpå», «deretter», «samtidig»
- b) «hvis», «dersom», «om»
- c) «også», «ellers», «for eksempel»
- d) «selv om», «tvert imot», «likevel»

Oppgave 93

Hvilken funksjon har setningsforbindere som «ettersom», «dermed» og «derfor»?

- a) De knytter fakta til fakta.
- b) De markerer årsak/virkning.
- c) De sammenlikner.
- d) De uttrykker alternativer.

Oppgave 94

Teksten nedenfor inneholder en form for ordkjede, som binder setningene sammen. Hva slags ordkjede viser de understrekede ordene?

På folkemunne kalles Lionel Messi gjerne «La Pulga», for han er liten som en loppe. Men den femdoble gullballvinneren er så mye mer. Magikeren skårer på de utroligste måter. Er det egentlig mulig å bli bedre enn 10-eren til Barcelona?

- a) en referentkjede (ulike ord viser til den samme personen, gjenstanden eller fenomenet)
- b) en repetisjonskjede (det samme ordet blir gjentatt og gjentatt)
- c) en semantisk kjede (ulike ord hører til samme tema)

Oppgave 95

Til hvilken ordklasse hører de ordene som oftest binder helsetninger sammen?

- a) til interjeksjonene
- b) til konjunksjonene
- c) til preposisjonene
- d) til subjunksjonene

Diskriminerende og trakasserende ordbruk

Oppgave 96

Hvilket av ordparene nedenfor kan vanskeligst oppfattes som kjønnsdiskriminerende?

- a) «bonde» og «sykepleier»
- b) «brannmann» og «lensmann»
- c) «helsebror» og «jordfar»
- d) «lærerinne» og «syerske»

Oppgave 97

Hvilket ord er foreslått brukt som et kjønnsnøytralt personlig pronomen, til forskjell fra «han» og «hun», og allerede tatt i bruk i Sverige?

- a) «hen»
- b) «hin»
- c) «høn»
- d) «hån»

Oppgave 98

Hvilken av de følgende ytringene kan i minst grad oppfattes som diskriminerende, for eksempel hvis de sies av en jente som flørter med en gutt?

- a) «Det er dødskoselig å snakke med deg.»
- b) «Du lukter dritgodt.»
- c) «Frisyren din er skitlekker.»
- d) «Musklene dine er kjempedigre.»

Oppgave 99

Hvilket ordpar er mest inkluderende?

- a) «de» og «dem»
- b) «han» og «hun»
- c) «jeg» og «meg»
- d) «vi» og «oss»

Oppgave 100

Hvilket halvveis humoristiske og halvveis trakasserende uttrykk bruker dansker om nordmenn?

- a) «eskimoer»
- b) «fjeldaber»
- c) «kartofler»
- d) «lapper»

Oppgave 101

I hvilken del av nettavisene har det de siste årene forekommet flest tilfeller av diskriminerende og trakasserende språkbruk?

- a) i kommentarfeltene
- b) i lederartiklene
- c) i nyhetsnotisene
- d) i sjakkspaltene

Oppgave 102

Hvilken lov inneholder en egen paragraf for å hindre spredning av hatefulle ytringer?

- a) angrerettloven
- b) grannelova
- c) opplæringsloven
- d) straffeloven

Oppgave 103

Hvilket av ordene nedenfor oppfattes normalt som minst diskriminerende?

- a) «brødhode»
- b) «dumskalle»
- c) «suppegjøk»
- d) «tøysekopp»

Talemål

Oppgave 104

Hva er en dialekt?

- a) en talemålsvariant knyttet til en bestemt aldersgruppe
- b) en talemålsvariant knyttet til et bestemt geografisk område
- c) en talemålsvariant knyttet til kjønn
- d) en talemålsvariant knyttet til sosial klasse

Oppgave 105

Guttespråk og jentespråk har ulike mønstre. For eksempel bruker gutter flere lydord når de snakker. Hva kalles guttespråk og jentespråk med et fagord?

- a) etnolekter
- b) kronolekter
- c) sexolekter
- d) sosiolekter

Oppgave 106

Norge har «kebabnorsk», Sverige har «rinkebysvensk», og Danmark har «perkerdansk». Hva er disse talemålsvariantene eksempler på?

- a) multietnolekter
- b) målmerker
- c) sexolekter
- d) regionalmål

Oppgave 107

I hvilken by brukes «hellandussen» som et kraftuttrykk? I den samme byen spør man «å mye æ o?» når man lurere på hva klokka er ...

- a) i Bodø
- b) i Kristiansand
- c) i Ålesund
- d) på Lillehammer

Oppgave 108

Hvilket av de følgende dialektkjennetegnene er typiske for det trønderske dialektområdet?

- a) /jæi/ og /je/ som personlig pronomen
- b) bløte konsonanter
- c) skarre-r
- d) tjukk l

Oppgave 109

Hvilken landsdel er mest kjent for uttrykk som «ditt forbainna kveithau»?

- a) Nord-Norge
- b) Sørlandet
- c) Vestlandet
- d) Østlandet

Oppgave 110

Hvilken landsdel er mest kjent for uttrykk som «Det e itj det, sjø»?

- a) Nord-Norge
- b) Trøndelag
- c) Vestlandet
- d) Østlandet

Oppgave 111

Hva er den folkelige betegnelsen på laminal L, som man kan finne i ord som /bojlle/?

- a) Finnmark-L
- b) Hordaland-L
- c) Telemark-L
- d) Østfold-L

Oppgave 112

Hvilken påstand er sann?

- a) Bare Norge har dialekter.
- b) Dialektene var mer forskjellige på 1800- og 1900-tallet enn i dag.
- c) Det skal ikke snakkes på dialekt fra Stortingets talerstol.
- d) Ivar Aasen fant opp dialektene.

Grammatikk

Oppgave 113

Setningsresten er det som står igjen av en helsetning når leddsetningen er tatt bort. Avgjør hva som er setningsresten i denne helsetningen: «Per lo da jeg kom hjem igjen»

- a) «Per lo»
- b) «da»
- c) «da jeg kom hjem igjen»
- d) «hjem igjen»

Oppgave 114

Hvilken av setningene nedenfor er grammatisk riktig (og meningsfull)?

- a) «Det det det var var.»
- b) «Det var var det det.»
- c) «Var det det det var?»
- d) «Var det det var det?»

Oppgave 115

Følgende ytring inneholder fire forskjellige typer setningsledd: «Liten tue veltet stort lass om natta.» Hvilket setningsledd er adverbial?

- a) «Liten tue»
- b) «veltet»
- c) «stort lass»
- d) «om natta»

Oppgave 116

Følgende ytring inneholder både et verb og en substantivfrase: «Den sjarmerende mannen fra Ørsta fniste.» Hvor mange ord inneholder substantivfrasen?

- a) to ord
- b) tre ord
- c) fire ord
- d) fem ord

Oppgave 117

Marker hvor mange helsetninger som finnes i denne ytringen: «Roser er røde, fiole er blå, druer er søte, og du er like så.»

- a) én helsetning
- b) to helsetninger
- c) tre helsetninger
- d) fire helsetninger

Oppgave 118

Grunntallene og artiklene tilhører en undergruppe av bestemmerordene (determinativene). Hvilken undergruppe?

- a) eiendomsordene
- b) mengdeordene
- c) pekeordene
- d) spørreordene

Oppgave 119

Hva slags adverb er «kanskje» og «ikke»?

- a) gradsadverb
- b) setningsadverb
- c) stedsadverb
- d) tidsadverb

Oppgave 120

Til hvilken ordklasse hører «fordi», «at» og «hvis»?

- a) interjeksjonene
- b) konjunksjonene
- c) preposisjonene
- d) subjunksjonene

Oppgave 121

Marker hva slags setning dette er: «Pass Dem for hunden!»

- a) fortellende helsetning
- b) imperativsetning
- c) spørresetning

Språkhistorie

Oppgave 122

Hva kaller vi de bokstavtegnene som vikingene brukte?

- a) helleristninger
- b) qwerty
- c) runer
- d) thorn

Oppgave 123

Hva var det offisielle skriftspråket i Norge i årene før 1814?

- a) dansk
- b) gammelnorsk
- c) norrønt
- d) svensk

Oppgave 124

Hvilket språksyn stod Knud Knudsen for?

- a) Han ville at Norge skulle holde på dansk som offisielt språk og ikke bruke energi på å lage et eget språk.
- b) Han ville fornorske det dansk-norske språket ved å hente inn flere ord fra dagligtalen til byfolket og middelklassen.
- c) Han ville lage et nytt norsk språk bygd på ordforrådet og grammatikken til de norske bygdedialektene.
- d) Han ville slå sammen svensk, dansk og norsk til et felles skandinavisk språk.

Oppgave 125

Ivar Aasen var både språkforsker og dikter. Hvorfor er det riktig å si at disse rollene gikk hånd i hånd?

- a) De store salgsinntektene fra diktene hans gjorde det mulig for ham å reise rundt i landet for å samle inn ord.
- b) Diktene hans handler om det han opplevde mens han reiste rundt og samlet inn ord fra ulike dialekter.
- c) Han forsket seg fram til et nytt skriftspråk, og som dikter viste han at det nye språket faktisk kunne brukes.

Oppgave 126

Hvem bestemte i 1885 at Norge skulle ha to offisielle skriftspråk, det som senere er blitt kalt bokmål og nynorsk?

- a) Høyesterett
- b) kong Oscar II
- c) Språkrådet
- d) Stortinget

Oppgave 127

Hvilket av argumentene nedenfor hadde størst gjennomslag da det i 1885 ble vedtatt at landsmål (nynorsk) skulle få lik status som riksmål (bokmål)?

- a) «Et land med to offisielle skriftspråk er rikere enn et land med bare ett offisielt skriftspråk.»
- b) «Landsmål er lettest å lære og lettest å bruke for de fleste nordmenn.»
- c) «Når man sidestiller riksmål og landsmål, reduserer man risikoen for at samisk skal bli offisielt skriftspråk.»
- d) «Ved å innføre landsmål som offisielt skriftspråk vil man gjøre det verre for innvandrere å få jobb i Norge.»

Oppgave 128

Målet med «tilnærmingspolitikken», som ble ført mellom 1917 og 1966, var å skrittvis avskaffe forskjellene mellom bokmål og nynorsk. Hva ble det tenkte språket kalt?

- a) heilnorsk
- b) mellomnorsk
- c) samnorsk
- d) svorsk

Oppgave 129

I hvilket år fikk vi Grunnloven både på bokmål og nynorsk?

- a) i 1864
- b) i 1914
- c) i 1964
- d) i 2014

Samisk

Oppgave 130

Samisk regnes som et finsk-ugrisk språk. Til hvilken språkfamilie regnes de finsk-ugriske språkene?

- a) til den afroasiatiske språkfamilien
- b) til den austroasiatiske språkfamilien
- c) til den indoeuropeiske språkfamilien
- d) til den uraliske språkfamilien

Oppgave 131

Hvilket av disse samiske språkene regnes som utdødd i Norge?

- a) lulesamisk
- b) nordsamisk
- c) skoltesamisk
- d) sørsamisk

Oppgave 132

Språkforskere mener at samisk kan ha påvirket de skandinaviske språkene, som grammatisk sett skiller seg fra de andre indoeuropeiske språkene på en spesiell måte. Hvilken måte?

- a) Vi bøyer verbene i fortid og nåtid.
- b) Vi har bestemthetsendelse i substantiv.
- c) Vi har et fast setningsmønster.
- d) Vi har objektsformer av pronomen.

Oppgave 133

Skoleloven sa lenge at elevene i Norge skulle få opplæringen sin på norsk. I hvilket år ble det igjen lov å undervise samiske elever på samisk?

- a) i 1818
- b) i 1914
- c) i 1959
- d) i 2007

Oppgave 134

Hva var bakgrunnen for at vi feiret 2017 med et frimerke med samisk tekst?

- a) Det var tusen år siden slaget mellom vikinger og samer på Stiklestad.
- b) Det var fem hundre år siden sameriket Sápmi ble innlemmet i det norske riket.
- c) Det var hundre år siden de samiske folkene samlet seg til møte i Trondheim.
- d) Det var femti år siden samene jagde de siste nazistene ut av Finnmarksvidda.

Oppgave 135

Hvilken norsk by har det lulesamiske navnet Bådåddjo?

- a) Bodø
- b) Harstad
- c) Narvik
- d) Tromsø

Oppgave 136

I oktober 2016 mottok regjeringen Solberg en offentlig utredning, «Hjertespråket», med forslag om tiltak for samiske språk. I hvilke fire kommuner bør alle elever lære både samisk og norsk, ifølge utvalget som skrev utredningen?

- a) i Engerdal, Snåsa, Fauske og Kåfjord
- b) i Karasjok, Kautokeino, Nesseby og Tana
- c) i Loppa, Vadsø, Vardø og Lofoten
- d) i Tromsø, Bodø, Trondheim og Oslo

Oppgave 137

Hvilken samisk film er nominert til Oscar-prisen som beste utenlandske film?

- a) Kautokeino-opprøret
- b) La elva leve!
- c) Sameblod
- d) Veiviseren

Klassiske tekster

Oppgave 138

Hva kaller man en samling litterære verker som regnes for å være de beste gjennom alle tider og som derfor bør leses av alle elever?

- a) en harpun
- b) en kanon
- c) en katapult
- d) en muskedunder

Oppgave 139

Hva kalles samlingen med oldnordiske gudedikt og visdomsdiktning som ble skrevet ned på 1200-tallet?

- a) Flatøyboka
- b) Håvamål
- c) Kongsspegelen
- d) Snorres kongesagaer

Oppgave 140

Bestem hvilken tekst de følgende ordene er hentet fra: «Norske mann i hus og hytte, / takk din store Gud! / Landet ville han beskytte / skjønt det mørkt så ut.»

- a) Gud signe vårt dyre fedreland
- b) Ja, vi elsker dette landet
- c) Nordmannen
- d) Vi er en nasjon, vi med

Oppgave 141

I hvilket av Henrik Ibsens stykker møter vi en storløgner som skuffer mor Åse, legger ut på langtur og møter skikkelser som Solveig, Dovregubben, og en knappestøper?

- a) En folkefiende
- b) Et dukkehjem
- c) Peer Gynt
- d) Villanden

Oppgave 142

Hvem av «de fire store» skrev romanen Gift, der lille Marius bryter sammen under pugge-regimet på skolen, henger seg opp i latinske glosser, svarer «mensa rotunda» og dør?

- a) Alexander Kielland
- b) Bjørnstjerne Bjørnson
- c) Henrik Ibsen
- d) Jonas Lie

Oppgave 143

Hvilken av disse norske forfatterne vant aldri Nobels litteraturpris?

- a) Bjørnstjerne Bjørnson
- b) Henrik Ibsen
- c) Knut Hamsun
- d) Sigrid Undset

Oppgave 144

Hvilken norsk dikter stod bak «Steinrøysa neri bakken», «Lillebrors vise», «Teskjejerringa», «Musevisa» og «Teddybjørnen»?

- a) Alf Prøysen
- b) Anne-Cath. Vestly
- c) Margrethe Munthe
- d) Thorbjørn Egner

Oppgave 145

Hva heter den tidligere fotballspilleren som nå har størst salg av samtlige norske forfattere og er kjent for bøker som «Doktor Proktors prompepulver», «Rødstrupe», «Hodejegerne» og «Snømannen»?

- a) Frid Ingulstad
- b) Jo Nesbø
- c) Jon Fosse
- d) Åsne Seierstad

Layout og estetiske virkemidler

Oppgave 146

I vanlig dagligtale snakker man om små og store bokstaver, men fagfolk vil hevde at disse uttrykkene dreier seg om bokstavenes størrelse, ikke deres form. Hva kaller man med faguttrykk «små» bokstaver som «a» eller «b»?

- a) en knert
- b) en majuskel
- c) en minuskel
- d) en versal

Oppgave 147

Hva kjennetegner tekst som er blokkjustert?

- a) rett venstremarg og rett høyremarg
- b) rett venstremarg og ujevn høyremarg
- c) ujevn venstremarg og rett høyremarg
- d) ujevn venstremarg og ujevn høyremarg

Oppgave 148

Hvor mange tegn bør hver tekstlinje inneholde for at teksten skal bli så lett å lese som mulig?

- a) omtrent 30 tegn
- b) omtrent 60 tegn
- c) omtrent 90 tegn
- d) omtrent 120 tegn

Oppgave 149

Hva er en faksimile?

- a) en faktaboks
- b) en skisse av en avisside
- c) en spaltestrek
- d) et bilde av en tekst

Oppgave 150

Hvilken farge er det vanlig å gi til ubrukte lenker i nettekster?

- a) blå
- b) grønn
- c) rød
- d) svart

Oppgave 151

Hvilken skrifttype og størrelse er brukt i overskriften til dette arket?

- a) Arial (30 punkt)
- b) Calibri (40 punkt)
- c) Comic Sans (35 punkt)
- d) Times New Roman (25 punkt)

Oppgave 152

Hvilken skrifttype og størrelse er brukt i denne oppgaveteksten som du nå leser?

- a) Bookman Old Style (14 punkt)
- b) Hobo (14 punkt)
- c) Tahoma (12 punkt)
- d) Wingdings (12 punkt)

Oppgave 153

Hva kaller man ofte den løpende teksten i en bok, i en trykksak eller i en nettartikkel?

- a) brødtekst
- b) ingress
- c) innrykk
- d) mellomtitler

Oppgave 154

Hvilket layouttrekk utgjør det tydeligste skillet mellom svenske og norske dødsannonser?

- a) De svenske er to, tre eller fire ganger så brede. Bredden gir et signal om hvor viktig og hvor høyt elsket personen var.
- b) De svenske har hvit skrift på svart bakgrunn. Bakgrunnsfargen skal understreke at de etterlatte er i sorg.
- c) De svenske inneholder ofte andre symboler. Tegninger av biler, pianoer og klubbvimpler sier hva personen likte.
- d) De svenske inneholder ofte signaturer eller selvportretter. Den personlige vrien gjør dødsbudskapet mer troverdig.

Personvern og opphavsrett

Oppgave 155

Hva heter nettstedet som gir ungdom informasjon om personvern, nettvett og digital dømmekraft, støttet av Datatilsynet?

- a) www.dubestemmer.no
- b) www.korspahalsen.no
- c) www.munin.buzz
- d) www.vigo.no

Oppgave 156

Hva kan du få hjelp til å fjerne ved å besøke nettstedet www.slettmeg.no?

- a) krenkende opplysninger på nettet
- b) oppføringer på rullebladet
- c) skolens anmerkninger
- d) tidligere skoleprøver og innleveringer

Oppgave 157

Hvilken kjent norsk forfatter har skrevet en selvbiografisk roman med så mange negative beskrivelser av sin egen familie at familien har truet med rettssak?

- a) Erna Solberg («Mennesker, ikke milliarder»-boka)
- b) Jo Nesbø («Harry Hole»-serien)
- c) Karl Ove Knausgård («Min kamp»-bøkene)
- d) Åsne Seierstad («To søstre»-boka)

Oppgave 158

Hvilken av handlingene nedenfor innebærer et klart brudd på personvernlovgivningen?

- a) En tenåring poster et nærbilde av en venn på Facebook uten å spørre vennen om lov til å spre bildet.
- b) En skole lager klassekart med bilder av alle elevene i klassen.
- c) En mor legger ut et uskyldig bilde av sin tre år gamle sønn på sosiale medier.
- d) En lokalavis trykker et bilde fra gågata uten å innhente tillatelse fra alle som er avbildet.

Oppgave 159

Tenk deg at en tiendeklassing skriver en fortelling på en heldagsprøve, og at norsklæreren har vurdert fortellingen med en kommentar. Hvem har opphavsretten til fortellingen?

- a) norsklæreren
- b) skolen
- c) tiendeklassingen
- d) tiendeklassingens foreldre

Oppgave 160

Hvilken påstand er riktig når det gjelder visning av spillefilmer i klasserommet, uten å betale til filmskaperen, filmselskapet eller en kino?

- a) Skolen kan aldri vise filmer uten å betale en egen avgift.
- b) Skolen kan bare vise film i den siste uka før juleferien og sommerferien.
- c) Skolen kan når som helst vise film for faste elevgrupper (skoleklasser).
- d) Skolen kan vise film for alle elevene på én gang, uansett elevtall.

Oppgave 161

Tenk deg at du vil utgi et litteraturmagasin med tekster av avdøde forfattere. Hvor lenge må forfatterne ha vært døde for at du skal slippe å bekymre deg over opphavsretten?

- a) i minst 10 år
- b) i minst 40 år
- c) i minst 70 år
- d) i minst 100 år

Oppgave 162

Hvor kan du trygt bruke publiserte bilder uten å bryte regler om opphavsrett?

- a) i bøker du gir ut
- b) i skoletekstene dine
- c) på plakater du selger
- d) på sosiale medier

Naboland og nabospråk

Oppgave 163

Norske nettadresser slutter med landkoden «.no». Hva er landkodene til Danmark og Sverige?

- a) «.da» og «.sv»
- b) «.dd» og «.ss»
- c) «.dk» og «.se»
- d) «.dn» og «.sk»

Oppgave 164

Hva er «falske venner» når man snakker om nabospråk?

- a) mennesker som bløffer ved å påstå at de ønsker å smelte språkene sammen
- b) mennesker som later som om de forstår hverandre uten å gjøre det
- c) ord som har lik stavemåte, men helt ulik betydning på de to nabospråkene
- d) ord som har spredt seg fra det ene språket til det andre

Oppgave 165

Hva betyr det svenske ordet «sportslov» i Norge?

- a) dopingreglement
- b) idrettshall
- c) spilleregler
- d) vinterferie

Oppgave 166

Hva innebærer V2-regelen, som de skandinaviske språkene har til felles?

- a) at alle verbene har både en hankjønnsform og en hunkjønnsform
- b) at alle verbene har både en svak og en sterk bøyningsform
- c) at alle verbene krever to setningsledd i tillegg til seg selv (subjekt og objekt)
- d) at verballedet alltid er setningsledd nummer to i fortellende helsetninger

Oppgave 167

Hva er det siste ordet i den mest anerkjente svenske ordlista, Svenska Akademiens ordlista (SAOL)?

- a) zygot
- b) äxing
- c) övärld
- d) åvägbringa

Oppgave 168

Hva er navnet på den populære svenske komiserien som de siste årene er blitt sendt på TV2, en serie som kan minne mye om den norske «Side om side»?

- a) «Fucking Åmål»
- b) «Hundraåringen som klev ut gjennom fönstret och försvann»
- c) «Pojkarna»
- d) «Solsidan»

Oppgave 169

Hva mener danskene når de sier «halvtreds»?

- a) femten
- b) trettifem
- c) femti
- d) sytti

Oppgave 170

I hvilket land må elevene lære svensk?

- a) Danmark
- b) Estland
- c) Finland
- d) Latvia

Oppgave 171

Hvilket nordisk språk kan islendingene best, i tillegg til sitt eget?

- a) dansk
- b) norsk
- c) samisk
- d) svensk

Tegnsetting (1)

Oppgave 172

Hvilket svaralternativ viser komma etter en leddsetning som kommer først i en helsetning?

- a) «Else skjønnte null og niks, men broren hennes hadde oppdaget noe rart.»
- b) «Hvis du vil komme tidsnok til skolen, er det en fordel å stå opp før klokka sju.»
- c) «Marit Bjørgen, Norges helt supre skiløper, vant tremila i Kollen 2017.»
- d) «Maten er ferdig nå, ikke sant?»

Oppgave 173

Denne ytringen skal ha et komma i seg: «Ole kan du komme hit.» Hvor skal kommaet stå?

- a) etter «Ole»
- b) etter «kan»
- c) etter «du»
- d) etter «komme»

Oppgave 174

Denne ytringen skal ha et komma i seg: «Hvis du vil ha billetter til kampen bør du bestille minst tre måneder i forveien.» Hvor skal kommaet stå?

- a) etter «billetter»
- b) etter «kampen»
- c) etter «bestille»
- d) etter «måneder»

Oppgave 175

Denne ytringen skal ha et komma i seg: «De fattige bør klare seg selv ifølge statsministeren.» Hvor skal kommaet stå?

- a) etter «fattige»
- b) etter «klare»
- c) etter «selv»
- d) etter «ifølge»

Oppgave 176

Hvilke tegn kalles store skilletegn og skal normalt ha stor forbokstav etter seg?

- a) bindestrek og tankestrek
- b) kolontegn og anførselstegn
- c) kommategn og semikolontegn
- d) punktumtegn, spørsmålstegn og utropstegn

Oppgave 177

I hvilket språk snur man anførselstegnene motsatt vei sammenliknet med hva som er vanlig i Norge («straks»)?

- a) dansk
- b) engelsk
- c) samisk
- d) svensk

Oppgave 178

Hvor bør vi droppe punktum?

- a) etter helsetninger
- b) i forkortelser
- c) i overskrifter
- d) ved bruk av ordenstall

Oppgave 179

Hvordan skal vi markere et sitat som står inni et annet sitat, for eksempel hvis vi vil at Guro skal spørre om hvem det var som sa «velkommen hjem»?

- a) Vi bruker hermetegn to ganger: «Hvem var det som sa «velkommen hjem»?» spurte Guro.
- b) Vi bruker tommetegn: «Hvem var det som sa "velkommen hjem"?» spurte Guro.
- c) Vi bruker enkle anførselstegn: «Hvem var det som sa 'velkommen hjem'?» spurte Guro.
- d) Vi bruker tødler: «Hvem var det som sa ``velkommen hjem``?» spurte Guro.

Tegnsetting (2)

Oppgave 180

Hvilket svaralternativ viser ord som også kan skrives med akutt-tegn (som i «kafé»)?

- a) «anke», «tare» og «vase»
- b) «dyne», «kake» og «kvise»
- c) «flue», «same» og «hage»
- d) «gele», «arme» og «distre»

Oppgave 181

Hvilket av svaralternativene nedenfor viser korrekt bruk av apostrof?

- a) «George Bush' presidentperiode»
- b) «Grete Waitz' treningsprogram»
- c) «Johan Sebastian Bach's musikk»
- d) «Tom Hank's bilder»

Oppgave 182

Hvilket av svaralternativene nedenfor viser gal bruk av apostrof? (Hint: Se etter et mønster.)

- a) «bokstaven x's utbredelse»
- b) «en pc's antivirusprogram»
- c) «NRK's underholdningsavdeling»
- d) «Sp's partileder Trond Vidar Vedum»

Oppgave 183

Hvilket av svaralternativene nedenfor viser gal bruk av bindestrek?

- a) «75-årsdag»
- b) «Høyre-velger»
- c) «latin-amerikaner»
- d) «søn- og helligdager»

Oppgave 184

Hvilket av svaralternativene nedenfor viser gal bruk av bindestrek?

- a) «15-års-alderen»
- b) «bruk-og-kast-mentalitet»
- c) «ikke-røyker»
- d) «vinn-vinn-situasjon»

Oppgave 185

I ordene nedenfor er det satt inn bindestrek som viser hvor bindestreken kan settes inn hvis ordet skal deles ved linjeslutt. I hvilket ord er en av bindestrekene plassert feil?

- a) «ar-beids-løs-hets-trygd»
- b) «dok-tor-grads-kan-di-dat»
- c) «ge-ne-ral-nøk-kel-sys-tem»
- d) «kjær-lig-het-shis-to-rie»

Oppgave 186

I ordene nedenfor er det satt inn bindestrek som viser hvor bindestreken kan settes inn hvis ordet skal deles ved linjeslutt. I hvilket ord er en av bindestrekene plassert feil?

- a) «land-skaps-vern-om-rå-de»
- b) «post-ordr-e-for-ret-ning»
- c) «rett-skriv-nings-re-gel»
- d) «vel-gjør-ren-hets-ar-beid»

Oppgave 187

Hvilket av svaralternativene nedenfor viser korrekt bruk av liten bokstav etter punktum? (Tips: Regelen handler om hva som kommer etter kolonet, en setning eller ikke en setning.)

- a) Det var bare én tanke som jagde rundt i hodet hans: her gjelder det å smile.
- b) La oss si det sånn: jeg vet hvor hunden ligger begravet!
- c) Lærerens motto var enkelt: skyt først, og spør etterpå.
- d) Torstein hadde med seg det han trengte: et telt, en sovepose og snop.

Oppgave 188

Hvilket svaralternativ viser korrekt skrivemåte for et mobilnummer?

- a) 9 8 7 0 2 7 6 7
- b) 98 70 27 67
- c) 987 02 767
- d) 9870 27 67

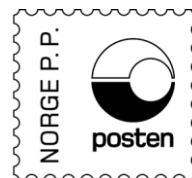
Svarskjema - flervalgsoppgaver

Ark 1: Tekstsøk	1	2	3	4	5	6	7	8		
Ark 2: Kildebruk	9	10	11	12	13	14	15	16		
Ark 3: Sjangerlære	17	18	19	20	21	22	23	24	25	
Ark 4: Tekstsøk	26	27	28	29	30	31	32	33	34	
Ark 5: Virkemidler	35	36	37	38	39	40	41	42	43	
Ark 6: Tekstbearbeiding	44	45	46	47	48					
Ark 7: Ordforråd (1)	49	50	51	52	53	54	55	56	57	58
Ark 8: Ordforråd (2)	59	60	61	62	63	64	65	66	67	68
Ark 9: Formverk	69	70	71	72	73	74	75	76	77	78
Ark 10: Rettskrivning	79	80	81	82	83	84	85	86	87	88
Ark 11: Tekstbinding	89	90	91	92	93	94	95			
Ark 12: Diskriminerende og trakasserende ordbruk	96	97	98	99	100	101	102	103		
Ark 13: Talemål	104	105	106	107	108	109	110	111	112	
Ark 14: Grammatikk	113	114	115	116	117	118	119	120	121	
Ark 15: Språkhistorie	122	123	124	125	126	127	128	129		
Ark 16: Samisk	130	131	132	133	134	135	136	137		
Ark 17: Klassiske tekster	138	139	140	141	142	143	144	145		
Ark 18: Layout og estetiske virkemidler	146	147	148	149	150	151	152	153	154	
Ark 19: Personvern og opphavsrett	155	156	157	158	159	160	161	162		
Ark 20: Naboland og nabospråk	163	164	165	166	167	168	169	170	171	
Ark 21: Tegnsetting (1)	172	173	174	175	176	177	178	179		
Ark 22: Tegnsetting (2)	180	181	182	183	184	185	186	187	188	

Fasit til flervalgsoppgavene

Ark 1: Tekstsøk	1	2	3	4	5	6	7	8		
	D	C	C	B	B	A	C	A		
Ark 2: Kildebruk	9	10	11	12	13	14	15	16		
	A	C	B	B	A	B	D	A		
Ark 3: Sjangerlære	17	18	19	20	21	22	23	24	25	
	C	A	C	D	A	C	D	C	C	
Ark 4: Analyse og tolkninger	26	27	28	29	30	31	32	33	34	
	A	C	A	D	A	C	D	A	D	
Ark 5: Virkemidler	35	36	37	38	39	40	41	42	43	
	A	A	D	D	B	B	C	C	A	
Ark 6: Tekstbearbeiding	44	45	46	47	48					
	B	B	C	C	B					
Ark 7: Ordforråd (1)	49	50	51	52	53	54	55	56	57	58
	D	C	C	B	C	C	B	C	A	C
Ark 8: Ordforråd (2)	59	60	61	62	63	64	65	66	67	68
	B	A	A	A	A	B	C	D	B	C
Ark 9: Formverk	69	70	71	72	73	74	75	76	77	78
	B	C	B	C	D	B	C	B	A	B
Ark 10: Rettskrivning	79	80	81	82	83	84	85	86	87	88
	C	C	B	D	B	C	C	A	B	C
Ark 11: Tekstbinding	89	90	91	92	93	94	95			
	A	D	D	D	B	A	B			
Ark 12: Diskriminerende og trakasserende ordbruk	96	97	98	99	100	101	102	103		
	A	A	D	D	B	A	D	D		
Ark 13: Talemål	104	105	106	107	108	109	110	111	112	
	B	C	A	B	D	A	B	D	B	
Ark 14: Grammatikk	113	114	115	116	117	118	119	120	121	
	A	C	D	D	D	B	B	D	B	
Ark 15: Språkhistorie	122	123	124	125	126	127	128	129		
	C	A	B	C	D	B	C	D		
Ark 16: Samisk	130	131	132	133	134	135	136	137		
	D	C	B	C	C	A	B	D		
Ark 17: Klassiske tekster	138	139	140	141	142	143	144	145		
	B	B	C	C	A	B	A	B		
Ark 18: Layout og estetiske virkemidler	146	147	148	149	150	151	152	153	154	
	C	A	B	D	A	C	C	A	C	
Ark 19: Personvern og opphavsrett	155	156	157	158	159	160	161	162		
	A	A	C	A	C	C	C	B		
Ark 20: Naboland og nabospråk	163	164	165	166	167	168	169	170	171	
	C	C	D	D	C	D	D	C	A	
Ark 21: Tegnsetting (1)	172	173	174	175	176	177	178	179		
	B	A	B	C	D	C	C	C		
Ark 22: Tegnsetting (2)	180	181	182	183	184	185	186	187	188	
	D	B	C	C	A	D	B	D	C	

B-økonomi

NORSKnytt

Norsknytt nummer 4-2016

Returadresse:
Norsknytt
Postboks 303
7601 LEVANGER

Amalie Skram (1846–1905)

Sitat fra *Forrådt*

*Han stilte sig op foran Ory og sa:
"Aurora, min hustru, min elskede,
se nu på mig. Her står jeg og er
den jeg er: Carl Adolph Riber,
32 år gammel, sønn av gode foreldre,
og i en god stilling. Min eneste ulykke er
at jeg har fått dig til kone."*

Innherred Grafisk as